

Música Antiga de Girona

Francesc Juncà

(Sabadell 1742- Girona 1833)

Requiem de 1774

per als funerals del bisbe M.A. Palmero y Rallo

Auditori de Girona.

Dissabte 10 octubre 2015, 21h.

Presentació

Francesc Juncà nasqué a Sabadell el nov. de 1742, després de passar per l'escolania de Montserrat exercí el seu primer magisteri musical a la basílica barcelonina de Sta. Maria del Mar, aconseguint la plaça de mestre de capella de Girona el 1774, on inicià el seu magisteri el gener de 1774, just després de la jubilació del seu predecessor el mestre Manuel Gònima (Lleida 1710-Girona 1792).

En aquell moment dirigia el bisbat de Girona Manuel A. De Palmero y Rallo, (Villalobos [Zamora] 1706 – Girona 1774) prelat competent que va mostrar ser més amic de la cort de Madrid que no pas dels jesuïtes, contra els quals va executar la seva expulsió de la ciutat, seguint la reial ordre del 2 abril del 1767. Bisbe més o menys il·lustrat –no ho sabem amb precisió- va ser ell el que va iniciar la construcció de l'Hospici de la ciutat, conegut avui com a casa de Cultura. Des de 1772 la seva salut empitjorà, degut a una malaltia crònica, de manera que quan Francesc Juncà prengué possessió del càrrec de mestre de capella, ben aviat deuria començar a preparar el seu rèquiem per tal de tenir-lo enllestit quan calgués, i l'ocasió arribà el 7 de maig de 1774, dia de la mort del bisbe, i seguidament va fer-se un solemne funeral.

La cerimònia funerària deuria ser molt i molt solemne, tot i que no en tenim documents directes de la cerimònia. Amb la pompa litúrgica de les grans ocasions, els diferents estaments de la catedral deuria voler participar a l'acte amb els seus cants: la capella de música en primer lloc, amb una partitura inèdita composada per a la ocasió per Juncà com a mestre de capella, també els 24 canonges deuria interpretar algunes parts del rèquiem però en gregorià, i finalment el mestre de capella acabat de jubilar, Manuel Gònima, hi participaria musicant el text llatí d'una de les absoltes, que conservem a l'arxiu dins de les partitures anònimes.

Després d'aquest inici compromès Juncà arrelarà a Girona i hi deixarà tot un grup d'obres dins la seva primera etapa –fins el 1780- d'estada a la ciutat. Aquesta etapa acabarà el 1780 quan guanyà per oposició la principal magistratura musical del regne, la de la catedral de Toledo. Era la màxima

aspiració per a qualsevol músic del moment. D'aquesta primera etapa l'arxiu capitular de Girona conserva 54 obres, en total, que barregen els dos formats principals del moment, el villancet i el motet. Juncà conrearà els nous formats musicals, sense deixar de banda els oratoris, la nova forma de pregària musical que tant havia conreat el seu predecessor Manuel Gònima, amb els mateixos comandataris: la congregació dels Dolors i els Dominics. En aquest punt la presència d'oratoris encarregats pels jesuïtes és nul·la, donada la seva expulsió el 1767. A més Juncà amplià el camí musical iniciat pels oratoris – la pregària en llengua no llatina i acompanyada amb una petita orquestra – reprenent els antics goigs ara en estil pre-clàssic. Era una forma musical menor, menys cara i més a l'abast dels gremis de la ciutat o bé d'alguns convents de la ciutat que no podien o no volien invertir els diners que suposava la interpretació d'un oratori. Aquest camí tindrà fecunda descendència entre els seus seguidors.

L'anada de Juncà a Toledo suposarà per a ell un èxit extraordinari: era la valoració màxima que podia esperar de les seves qualitats musicals i humanes. Des de Girona és difícil de seguir el detall de la seva estada a la seu metropolitana de les Castelles, però si que és possible de deduir que els anys que treballà a Toledo, del 1780 al 1792, els deuria aprofitar per establir bones relacions personals amb alguns membres de la cort madrilenya, bones relacions que deurien perdurar en el temps. Altrament no s'explica que el març de 1814, quan Ferran VII en el seu retorn de la presó francesa, després de restar cinc dies a la ciutat, en continuar camí cap a Barcelona, sortís de matinada de la ciutat per tal d'arribar amb la seva comitiva al capvespre a la ciutat d'Arenys, darrera parròquia del bisbat de Girona. Juncà, que aleshores era canonge, l'acompanyà a cavall en nom del capítol catedralici, tot i els seus 71 anys. Perquè el capítol va triar Juncà, ja jubilat, per acompanyar la comitiva reial? Es que Ferran VII el coneixia personalment? No ho sabem, però és indubtable que algun lligam personal hi deuria haver entre el compositor i la cort, lligam però que des de Girona estant és difícil d'esbrinar.

L'estil musical de Juncà és ben diferent de l'estil del seu predecessor Manuel Gònima. Si aquest havia conreat l'estil napolità deixant de banda els recursos musicals barrocs i amb un notable equilibri dels nous recursos tècnics, Juncà passarà a utilitzar les característiques del món vienès, amb unes melodies més del gust del nou públic burgès que començava a imposar els seus gustos arreu d'Europa, amb abundor d'ornamentacions instrumentals i amb un cert virtuosisme. El públic gironí al qual s'adreça la música de Juncà ja és plenament burgès, d'una burgesia que no serà rupturista amb les tradicions anteriors, però que mica a mica les oblida. El creixement demogràfic econòmic de la ciutat durant la segona meitat del s. XVIII propiciarà la presència cada cop més sovintejada dins les partitures conservades a l'arxiu capitular de música dedicada als patrons de les confraries i dels gremis de la ciutat, signe dels canvis de tota mena que la ciutat viurà fins al desastre napoleònic de 1809.

L'arxiu capitular de Girona no conserva de Juncà cap partitura purament instrumental, a l'igual que passa amb la resta de mestres de capella del s. XVIII. L'idioma d'aquestes partitures era el llatí, evidentment, i el castellà. Els textos castellans eren pensats per a una ciutat on la presència militar era important, on hi havia canonges forans imposats per la cort de Madrid i on la societat "civil", per dir-ho d'alguna manera, havia quedat desarticulada després de l'ensulsiada del gener de 1711. Juncà utilitza el castellà en els seus villancets, però és possible que li pugui ser atribuït algun dels rosaris musicats que trobem dins els autors anònims de l'arxiu capitular, i que hem de situar als voltants del 1780. I aquests rosaris són tots ells en català. La singularitat d'aquest fet és que per primer cop des de 1689, apareix a l'arxiu musical capitular la llengua de la població dins una composició musical,

signe evident de què canviaven algunes coses a la ciutat. I segurament foren els dominics els que ho propiciaren, un cop desapareguts els jesuïtes.

Música Antiga de Girona és una associació que des de l'any 2000 ha digitalitzat i va donant a conèixer el fons musical de l'arxiu capitular de la catedral de Girona, començant pels mestres de capella del S. XVIII, i sumant-hi el conjunt de les partitures anònimes. La difusió d'aquest tresor es fa mitjançant concerts presentats a diferents ciutats del país i amb cinc CDs ja editats. Les seves actuacions volen reproduir el so original utilitzant instruments còpia dels instruments de l'època.

Jaume Pinyol i Balasch
Catedràtic de Geografia i Història
President de Música Antiga de Girona

Més informació a: www.magirona.org